

Nr 305

Av herr **Hagberg m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställning om vissa anslag under fjärde huvudtiteln.*

Försvarsministern beräknar de sammanlagda försvarsutgifterna — kapitalbudgeten inräknad — till omkring 2 440 miljoner kronor. Däri är naturligtvis inte inräknat civilt försvarets kostnader eller de militära pensionskostnaderna. Inräknas även dessa slutar militärbudgeten på betydligt över 2,5 miljarder kronor. Försvarsministerns uppskattning — 38,5 % av den direkta skatten — för militära ändamål är alltså för lågt beräknad, alldeles bortsett från att i den direkta skatten har inräknats kommunernas andel.

Den stora höjningen av försvarsutgifterna för nästa budgetår är, såsom försvarsministern riktigt anmärker, väsentligen av automatisk natur. I den mån dessa automatiska anslagshöjningar kommer på löner och dylikt är naturligtvis statsmakterna bundna. Men en betydande del av dessa automatiska utgiftsökningar är föranledda av tidigare orimligt stora bemyndiganden — inte minst de s. k. långtidsanskaffningsplanerna — mot vilka den kommunistiska riksdagsgruppen hela tiden protesterat. Det är inriktningen på att utveckla de tekniska vapenslagen jämte mekaniseringen av armén som ytterst förklarar den väldiga militärbudgeten och svårigheten att föreslå reella besparingar.

Trots att den internationella situationen just nu är mera spänd än föregående år, står anslagsökningen i motsättning till en allmän tendens. Bekant är Sovjetunionens stora reducering av stridskrafter och militära anslag, som också följts av folkdemokratierna. Den finska militärbudgeten är relativt obetydlig vid sidan av den svenska, och i jämförelse med Danmark och Norge är den svenska militärbudgeten både relativt liksom absolut väsentligt högre. Från militärt håll göres ju av och till gällande, att det svenska flyget kommer på fjärde plats i världen i fråga om styrka och överträffas endast av USA:s, Sovjetunionens och Storbritanniens flygvapen. Utbyggnaden av den västtyska krigsmakten har ännu inte kommit i gång på allvar — en väsentlig anledning till det stora ekonomiska uppsvinget. Frankrike är militärt svagt på grund av sina engagemang utanför landets gränser. England genomför, såsom försvarsministern påpekade i remissdebatten, en betydande nedskärning av vissa stridskrafter, särskilt jaktflyg och flotans flyg, varjämte reservisternas repetitionsövningar inställes.

Dessa och andra åtgärder säges reducera försvarsutgifterna med cirka 30 %. Motiveringen är statsfinansiella och allmänt ekonomiska svårigheter samt delvis den tekniska utvecklingens förändrade krav.

Bihang till riksdagens protokoll 1957. 4 saml. Nr 305—311

Även i Sverige börjar betänksamma röster höjas mot den svenska upp- rustningens inriktning. Representativa för dessa var försvarsministrarnas uttalanden i remissdebatten. Även högern och folkpartiet gav uttryck för vissa tvivel på att den i ÖB-utredningen förordade linjen för det kommande försvaret längre är fullt ändamålsenlig. Förre finansministern herr Sköld påpekade, att man nu kan sätta i fråga, huruvida det dyrbara dagjaktflyget fyller någon militär funktion alls i en tid, när även bombplanen övergått till readrift och gör lika höga farter som jaktplanen.

Vi har tidigare gjort liknande påpekanden, när vi vänt oss emot utbyggnaden av flyget. Särskilt har vi pekat på det kortsiktiga perspektivet inför robotvapnen, vilka gör jaktförsvaret helt handikappat, jämte de krigsmilitära erfarenheterna, vilka dokumenterat, vilken ringa roll jaktförsvaret spelat i försvaret av hemorten. Slutsatsen har varit, att det militära värdet av flyget inte står i rimlig proportion till kostnaderna och att dessa därför helst borde sättas in på områden, som tryggar en större seghet och uthållighet för försvaret och inte är så utsatta att de redan på krigets första dag lamslås.

På liknande grunder har vi vänt oss mot den dyrbara och diskutabla utbyggnaden av stridsvagnsvapnet, vilket i den svenska terrängen med dess speciella betingelser för markstrid inte ger valuta för pengarna.

Vi konstaterar med tillfredsställelse, att kraven på anskaffning av atomvapen hittills avvisats av regeringen. Lika klart borde ÖB:s krav på gas- och bakterievapen avvisas — så mycket mer som Sverige underskrivit en konvention att inte bruka sådana vapen.

Under löpande budgetår har repetitionsövningarna inställts. Som bekant uttalade sig en stark minoritet i andra kammaren — närmare hundratalet röster — för att en motsvarande besparingsåtgärd borde tillgripas även kommande budgetår. Regeringen har inte velat ta hänsyn till denna opinion. På sitt sätt har de militära myndigheterna demonstrerat mot repetitionsövningarnas inställande genom drastiska begränsningar av de inkallade rekryternas fritid. Att motivera detta med händelserna i Egypten och Ungern är självfallet långsökt — däremot ligger det nära till hands att betrakta åtgärden som en demonstration mot statsmakternas försök att åstadkomma besparingar.

Detta är, såsom vi ser det, en detalj i den politiska aktivitet, som militärledningen utvecklar för att göra försvaret till en stridsfråga i svensk politik.

Enligt vår mening finns det starka skäl för att genomföra en mycket återhållsam militär anslagspolitik för nästa budgetår. De viktigaste av dessa är:

- 1) Hela försvarsfrågan ligger under utredning, och bekanta fakta pekar i riktning mot en radikal omgestaltning av försvaret, vilket måste försenas och försvåras av att statsmakterna binder sig för stora materielanslag och bemyndiganden.

- 2) Det ekonomiska läget med stagnerande industri och en stark minsk-

ning av utvecklingstempot gör det önskvärt att så mycket arbetskraft som möjligt frigöres för produktiv verksamhet.

3) Den fortgående inflationens främsta kraftkälla är de stora improduktiva rustningarna. En begränsning av dessa skulle därför avsevärt bidra till verkliga strävanden att försvara penningvärdet.

Vi utgår härvid även från en betydligt mer optimistisk bedömning av fredsmöjligheterna än den officiellt angivna. Stora möjligheter finnes för en ny avspänningsperiod. Vi anser sålunda att riksdagen bör eftersträva en nedskärning av försvarsutgifterna och ta nödig tid för att förbereda den omläggning av försvaret från en stormaktskopia till ett neutralitetsförsvar, som bör vara den svenska militärpolitikens inriktning.

För dagen rekommenderar vi därför, att repetitionsövningarna nästa budgetår i likhet med vad fallet är detta år inställes. Detta ger *en besparing å sjuttio miljoner kronor*. Dessutom föreslås besparingar på övningar och materiel å sammanlagt 245,5 miljoner kronor samt på bemyndiganden 255 miljoner kronor.

Med hänvisning härtill föreslås,

att riksdagen måtte besluta,

A. att repetitionsövningarna inställes under budgetåret 1957/58,

B. att under IV huvudtiteln punkt 25 Armén: Övningar m. m. anvisa ett reservationsanslag av 23 miljoner kronor,

C. att under punkt 33 b) Anskaffning av tygmateriel m. m. anvisa som bemyndiganden 165 miljoner kronor, samt c) Anskaffning av tygmateriel 250 miljoner kronor (reservationsanslag),

D. att under punkt 65 Marinen: Övningar m. m. (reservationsanslag) anvisa 20 miljoner kronor,

E. att under punkt 71 c) Marinen: Fartygsbyggnader m. m. anvisa som bemyndigande 85 miljoner kronor, under punkt d) Fartygsbyggnader anvisa (reservationsanslag) 87 miljoner kronor,

F. att under 72 a) bemyndiganden anvisa 70 miljoner kronor, under 72 b) reservationsanslag 70 miljoner kronor,

G. att under punkt 98 a) bemyndiganden anvisa 450 miljoner kronor, under punkt 98 b) reservationsanslag 390 miljoner kronor, samt

H. att under punkt 100 Flygvapnet anvisa som reservationsanslag 90 miljoner kronor.

Stockholm i januari 1957

H. Hagberg
Knut Senander

Gustav Johansson
Erik Karlsson

Henning Nilsson
Helmer Holmberg